Metody badań pedagogicznych

10 października 2012

Badania pedagogiczne są nieodłącznym elementem każdej pracy magisterskiej w dziedzinie nauk społecznych. Pozwalają one na głębokie zrozumienie zagadnień związanych z procesami edukacyjnymi, zachowaniami uczniów, efektywnością nauczania oraz wpływem różnych czynników na procesy dydaktyczne. Zrozumienie i właściwe zastosowanie metod badawczych stanowi klucz do sukcesu w prowadzeniu badań, a także do wyciągania wartościowych wniosków z zebranych danych.

Przez metodę badań rozumiemy „zespół teoretycznie uzasadnionych zabiegów koncepcyjnych i instrumentalnych obejmujących najogólniej całość postępowania badacza, zmierzającego do rozwiązania określonego problemu naukowego”.[1]

Metodę, którą zastosowałam w mojej pracy jest sondaż diagnostyczny, który jest definiowany jako „sposób gromadzenia wiedzy o atrybutach: strukturalnych i funkcjonalnych oraz dynamice zjawisk społecznych, opiniach i poglądach wybranych zbiorowości, nasilaniu się i kierunkach rozwoju określonych zjawisk i wszystkich innych zjawisk instytucjonalnie nie zlokalizowanych – posiadających znaczenie wychowawcze – w oparciu o specjalnie dobraną grupę reprezentującą populację generalną, w której badane zjawisko występuje.”[2]

T. Plich[3] twierdzi, że techniki badań to czynności praktyczne, regulowane starannie wypracowanymi dyrektywami, pozwalającymi na uzyskanie optymalnie sprawdzalnych informacji, opinii, faktów.

Według M. Łobockiego[4] techniki badawcze są to bliżej skonkretyzowane sposoby realizowania zamierzonych badań. Są one podporządkowane metodom badawczym i pełnią w stosunku do nich służebną rolę.

W celu zbadania funkcji domu dziecka, oraz stosowanych metod i form w placówce wykorzystałam następujące techniki badawcze:

1. Obserwacja
2. Wywiad
3. Rozmowa

„Obserwacja jest najdawniejszą i najczęściej praktykowaną techniką w naukach społecznych. Jest to czynność jednostronna, angażuje tylko badającego, którym powoduje dążenie do celowego, planowego spostrzegania określonych podmiotów, itp.”[5]

Przykład z pracy licencjackiej:

> *Przedmiotem danych w wywiadzie polega na uzyskiwaniu informacji w drodze bezpośredniej rozmowy między ankieterem a respondentem.*
>
> *Dla własnych celów badawczych przeprowadziłam wywiad wolny z wychowawcami, opiekunami, pielęgniarkami i dyrektorką.*
>
> *Celem rozmowy z personelem było zebranie dokładnych informacji o badanych wychowankach, oraz specyfice pracy opiekuńczo-wychowawczej.*

Podstawowym celem badań pedagogicznych jest dostarczenie rzetelnych i wiarygodnych informacji, które mogą być wykorzystane w praktyce edukacyjnej. W zależności od postawionych pytań badawczych oraz celów badania, można wyróżnić różne rodzaje metod badawczych. Wśród nich znajdują się metody jakościowe, ilościowe oraz mieszane, które łączą w sobie elementy obu wcześniej wspomnianych podejść. Każda z tych metod ma swoje specyficzne zastosowanie, które zależy od charakteru badania i rodzaju zbieranych danych.

Metody jakościowe są stosowane, gdy celem badania jest dogłębne zrozumienie zjawisk społecznych i edukacyjnych z perspektywy uczestników. Badacz stara się poznać, jak

uczestnicy badania rozumieją swoje doświadczenia, jakie mają motywacje, jakie wartości są dla nich ważne oraz jak interpretują różne sytuacje edukacyjne. Do najczęściej stosowanych metod jakościowych należą wywiady, obserwacje, analiza dokumentów oraz studia przypadków. Wywiady mogą być przeprowadzane w sposób otwarty, gdzie badacz zadaje pytania ogólne, pozwalając respondentowi na swobodne wyrażenie swoich myśli, lub w sposób strukturalizowany, gdzie pytania są z góry ustalone i mają na celu uzyskanie konkretnych informacji. Obserwacje polegają na bezpośrednim śledzeniu zachowań uczestników w ich naturalnym środowisku, co pozwala na uchwycenie autentycznych reakcji i interakcji. Analiza dokumentów to przegląd i interpretacja różnych materiałów pisanych, takich jak programy nauczania, regulaminy szkolne czy prace uczniów, w celu zrozumienia kontekstu badania. Studia przypadków to z kolei szczegółowe badanie jednego lub kilku przypadków (np. klas szkolnych, szkół, uczniów) w celu dokładnego zrozumienia specyfiki danego zjawiska.

Metody ilościowe, z kolei, służą do zbierania danych, które można ująć w formie liczbowej i które można statystycznie analizować. Są one używane, gdy celem badania jest określenie skali zjawiska, jego częstości występowania lub związku pomiędzy różnymi zmiennymi. Najczęściej stosowaną metodą ilościową jest ankieta, która może być przeprowadzona w formie papierowej lub elektronicznej. Ankieta składa się z zestawu pytań, na które respondenci odpowiadają, a uzyskane w ten sposób dane są następnie analizowane za pomocą różnych technik statystycznych. W badaniach ilościowych stosuje się także eksperymenty, które pozwalają na kontrolowanie zmiennych i obserwowanie ich wpływu na wyniki badania. Eksperymenty pedagogiczne często są realizowane w formie badań nad efektywnością różnych metod nauczania, gdzie grupa eksperymentalna poddawana jest działaniu nowej metody, a wyniki porównywane są z grupą kontrolną, która kontynuuje naukę tradycyjną metodą. Kolejną metodą ilościową jest analiza korelacyjna, która pozwala na badanie zależności między

różnymi zmiennymi, na przykład zależności między wynikami testów uczniów a ich frekwencją w szkole.

Metody mieszane, jak sama nazwa wskazuje, łączą w sobie elementy badań jakościowych i ilościowych. Takie podejście pozwala na uzyskanie pełniejszego obrazu badanego zjawiska, ponieważ łączy dogłębną analizę jakościową z szerokim kontekstem ilościowym. W praktyce oznacza to, że badacz może najpierw przeprowadzić badania jakościowe, aby lepiej zrozumieć zjawisko, a następnie zastosować metody ilościowe, aby określić, jak często dane zjawisko występuje w populacji. Przykładem może być badanie, które rozpoczyna się od wywiadów z nauczycielami na temat ich doświadczeń z nauczaniem zdalnym, a następnie przeprowadzana jest ankieta wśród szerszej grupy nauczycieli, aby określić, jak powszechne są opisane wcześniej problemy.

Każda z metod badawczych wymaga starannego planowania i przygotowania. Wybór odpowiedniej metody badawczej powinien być uzależniony od celu badania, pytań badawczych, dostępnych zasobów oraz specyfiki badanej populacji. Niezwykle istotne jest także, aby badacz znał i przestrzegał zasad etyki badawczej, które obejmują między innymi poszanowanie prywatności uczestników, uzyskanie ich świadomej zgody na udział w badaniu oraz zachowanie poufności danych. Badania pedagogiczne, jak każde inne badania w naukach społecznych, mają na celu nie tylko zdobycie nowej wiedzy, ale także przyczynienie się do poprawy praktyki edukacyjnej. Dlatego tak ważne jest, aby były one prowadzone rzetelnie i z należytą starannością.

W procesie realizacji badań pedagogicznych kluczowe jest także umiejętne formułowanie problemów badawczych oraz hipotez, które będą podlegały weryfikacji w trakcie badania. Problemy badawcze powinny być precyzyjne, jasno sformułowane i możliwe do zbadania za pomocą wybranej metody badawczej. Hipotezy natomiast, stanowią przewidywania dotyczące wyników badania, które można potwierdzić lub odrzucić na podstawie zebranych

danych.

Należy również pamiętać o znaczeniu odpowiedniej analizy danych. W przypadku badań ilościowych analiza danych najczęściej polega na zastosowaniu technik statystycznych, które pozwalają na opisanie zebranych danych, sprawdzenie zależności między zmiennymi oraz wnioskowanie o populacji na podstawie próby. W badaniach jakościowych analiza danych jest bardziej złożona i obejmuje proces kodowania, kategoryzacji oraz interpretacji danych w celu zidentyfikowania wzorców i tematów. W obu przypadkach istotne jest, aby analiza była przeprowadzona rzetelnie i zgodnie z zasadami metodologicznymi, co pozwala na wyciągnięcie wiarygodnych i trafnych wniosków.

Metody badań pedagogicznych stanowią fundament rzetelnego badania naukowego w dziedzinie edukacji. Wybór odpowiedniej metody, staranne zaplanowanie badania oraz rzetelna analiza danych są kluczowe dla osiągnięcia sukcesu w pracy magisterskiej. Niezależnie od wybranej metody, badania pedagogiczne wymagają od badacza zaangażowania, precyzji oraz przestrzegania zasad etyki badawczej, które są niezbędne dla zapewnienia wysokiej jakości badań i ich użyteczności w praktyce edukacyjnej.

---

[1] T. Plich, Zasady badań pedagogicznych, Ossolineum, Wrocław 1997, s. 42

[2] Tamże, s. 51

[3] Tamże, s. 76

[4] M. Łobocki, Metody badań pedagogicznych, PWN, Warszawa 1982

[5] red. R. Wroczyński, T. Plich, 1974, s. 56

Jeśli potrzebujesz pomocy w pisaniu nowej pracy z pedagogiki,

to polecamy serwis pisanie prac z pedagogiki - fachowa pomoc w pisaniu prac.